

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

زندگی اطلس جغرافی ماست ، که در آن نقشه ی استان محبت پیداست ،

جلگه ی حقد و نمکزار حسد پیدا نیست ، کوه چهل چشمه ی عشق ارتفاحش بسیار

و فلات ایمان حول این کوه چه وسعت دارد .

با تبریک سال تحصیلی جدید خدمت همکاران گرامی ، به علت کمبود کتاب راهنمای تدریس جغرافیا ۲ و

علی رغم تقاضای زیاد همکاران بر آن شدیم تا پاسخ فعالیتها را در این سایت به رویت همکاران برسانیم

امید است که مورد استفاده قرار گیرد.

پاسخ فعالیت ۱:

۱- وحدت و همگونی نسبی یک ناحیه (ویژگی مشابه) که آن را از ناحیه ی مجاور متفاوت می سازد.

۲- وقتی یک فضای جغرافیایی را بر اساس ضوابط یا معیار هایی به واحد های کوچک تر تقسیم می کنیم به

طوری که هر واحد با واحد مجاور متفاوت باشد در واقع ناحیه بندی کرده ایم.

۳- زیرا در روی زمین مرزهای نواحی به طور دقیق مشخص نیست ، مثلاً مرز میان ناحیه ی آب و هوای

بیابانی و نیمه بیابانی یا ناحیه ی معتقدان به مذ هب شیعه و اهل تسنن در ایران به طور دقیق تعیین نشده

است اما جغرافی دانان برای سهولت کار ، این مرزها را به طور تقریبی بر روی نقشه ترسیم می کنند.

۴- آب و هوا و خاک (طبیعی) مانند : آب و هوای قطبی ، آب و هوای مدیترانه ای ، خاکهای چرنوزیوم ،

خاکهای استوایی (لاتریت) . مذ هب و نوع فعالیتهای اقتصادی (انسانی) مانند : ناحیه ی معتقدان به دین

اسلام ، ناحیه ی معتقدان به دین بودا ، ناحیه ی کمر بند گندم ، ناحیه ی تولید و استخراج نفت.

۵-بخش های مختلف کره ی زمین ،انرژی یکسانی را از خورشید دریافت نمی کنند ،به همین دلیل در نواحی مختلف ،اختلاف دما و اختلاف فشار هوا به وجود می آید . هوای نواحی استوایی بیش تر از هوای نواحی ای با عرض جغرافیایی بالا گرم می شود. به علت سبک تر بودن هوای گرم نسبت به هوای سرد ، هوای نواحی گرم استوایی به طرف بالا می رود و هوای سرد قطبی جای آنرا می گیرد .چرخش زمین موجب می شود که هوای گرم استوایی به سمت شرق منحرف گردد و پس از سرد شدن به سطح زمین سقوط کند .این امر موجب پدید آمدن کمربند های متوالی کم فشار و پر فشار می شود.

تمرین کار با نقشه های موضوعی
از دانش آموزان بخواهید ابتدا با استفاده از یک اطلس ،مکانهای مورد نظر را روی نقشه پیدا کنند و بنویسند. سپس با توجه به راهنمای نقشه ،نوع آب و هوا را تعیین نمایند.

حوزه ی کنگو (AW')ساوان، خشک و مرطوب و (Af')مرطوب استوایی

مجمع الجزایر اندونزی (AF)مرطوب استوایی

مغولستان (Bsk و Bwk)بیابانی

بنگلادش (Am)مرطوب استوایی

پرتغال (CS)مدیترانه ای صحرای بزرگ آفریقا (Bwh)بیابانی

انگلستان (Cfb)اقیانوسی گرینلند (Ef)یخ بندان نواحی مرکزی استرالیا (Bwh)بیابانی

پاسخ فعالیت ۲:

۱-به مجموعهای از موجودات زنده و محیط فیزیکی غیر زنده ای که این موجودات با آن در ارتباطند ،«اکوسیستم» می گویند.

۲-زیرا گیاهان مهم ترین بخش زنجیره ی غذایی هستند و از طریق عمل فتوسنتز ،غذا می سازند و سایر موجودات زنده نیز به طور مستقیم یا غیر مستقیم به آنها وابسته اند.

۳-زیرا جانوران برخلاف گیاهان متحرک هستند . کوچ و مهاجرت های فصلی و سالیانه ی جانوران ،حرکت به دنبال غذا ،تخم گذاری در محیطهای خاص و...موجب می شود که مرزهای ناحیه ای که در آن زندگی می کنند ثابت نباشد.

۴-الف-(آب و هوا) ب-(حاره)

تمرین کار با عکس و نمودار

نمودار مربوط به سنگاپور (Af)نمایش دهنده ی آب و هوای مرطوب استوایی است.در این مناطق در تمام فصول سال

باران می بارد ،زمستان وجود ندارد ،دمای هوا در هیچ یک از ماههای سال بیش از ۲۰ الی ۲۲

درجه سانتیگراد نیست . این آب و هوا برای جنگلهای انبوه استوایی مناسب است ،ارتفاع درختان زیاد ، برگها پهن و پوشش گیاهی شان بسیار متراکم است.

نمودار مربوط به چرچلی (کانادا) Dfc نمایانگر آب و هوای جنب قطبی (سرد) است.در این مناطق ،تقریباً در تمام طول

سال بارندگی وجود دارد و عمدتاً به صورت برف است ،دمای هوا در هیچیک از ماههای سال

بیش از ۱۲ درجه سانتیگراد نیست و تقریباً در ۸ ماه از سال، دمای هوا زیر صفر است. این آب و هوا برای پوشش گیاهی از نوع مخروطیان و درختان سوزنی برگ مناسب است.

نمودار مربوط به قاهره Bwh نمایانگر آب و هوای بیابانی است. در این مناطق، حدود ۷ ماه از سال بارندگی وجود ندارد و در ماه هایی که باران می بارد میزان بارش آن کمتر از ۲۵ میلیمتر است، دمای هوا در هیچ یک از ماه های سال به زیر صفر درجه تنزل نمی کند و همواره بیش از ۱۵ درجه سانتیگراد است. این مناطق به علت گرما و بارش کم، برای رشد درختان مناسب نیستند و فقط بو ته های خار دار در این نواحی می رویند (استپ بیابانی).

پاسخ فعالیت ۳:

۱- سنگ اولیه یا بستر و آب و هوا

ب: زیرا عوامل تشکیل دهنده ی خاک در نواحی مختلف از سطح زمین یکسان نیستند.

۲- سیروزوم (نواحی خشک و بیابانی) کانی های فراوان دارند اما از نظر مواد آلی فقیرند، چون ناحیه گیاهان کمی دارد.

—پودزول (قطبی و نیمه سردسیر) به علت یخبندان شدید، از نظر هموس و ترکیبات کربنی فقیر است.

—لاتریت (مرطوب استوایی) به علت بارش فراوان، کانی ها و هموس خاک شسته می شود.

—چرنوزیوم (روسیه) خاک سیاه بسیار غنی و حاصل خیز.

درس دوم (فعالیت ۱):

۱- چشم انداز طبیعی، چشم اندازی است که انسان در پدید آوردن آن هیچ نقشی نداشته است و شامل یک محیط

جغرافیایی با پدیده های طبیعی چون کوه، رود، جنگل، دشت و... موجب تغییر چشم اندازهای طبیعی می شود. بنا بر این

انسان با نوع فعالیت و شیوهی زندگی خود، چشم اندازهای فرهنگی را به وجود می آورد.

۲- زبان ماندارین، زبان چینی هاست و بیش از ۸۵۰ میلیون نفر در جهان به این زبان تکلم می کنند. زبان انگلیسی زبان اول

۳۳۰ میلیون نفر و زبان رسمی و اداری بسیاری از کشورهای جهان است. زبان عربی زبان ۲۰ کشور بوده و چون زبان قرآن

است میلیونها نفر مسلمان در جهان آنرا می خوانند و می آموزند.

۳- در آسیا: ایران، پاکستان، افغانستان و شمال هند، در اروپا تقریباً همه ی کشورهای اروپایی، در آمریکای شمالی و جنوبی و

همچنین حاشیه ی قاره ی استرالیا و دماغه ی افریقا به دلیل این که ناحیه ی مهاجر نشین است و منشأ ساکنان آن ها کشور

های اروپایی هستند، زبان هند و اروپایی وجود دارد.

پاسخ فعالیت ۲:

۱- اخیر برخی از دینها و مذاهب در چند کشور گسترده شده اند؛ مثلاً اسلام در کشورهای ایران، پاکستان، ترکیه و افغانستان

و مسیحیت (کاتولیک) در کشورهای اروپای غربی و شمال کانادا.

بر عکس، در برخی از کشورها مانند چین چند دین اسلام و بودائیسمرواج دارد یا در کشور سودان در آفریقا، اسلام و مذاهب قبیله ای دو ناحیه ی مجزا از هم به وجود آورده اند و هم چنین در کشور اتیوپی در آفریقا مسیحیت و اسلام.

۲- مثلاً در ناحیه ی معتقدان به دین اسلام، سبک معماری خاصی وجود دارد. نوع بافت خانه ها درون گرا است و خانه ها دارای حریم مشخصی می باشد. به طوری که ساکنان خانه ها به یک دیگر اشراف ندارند. مسجد ها، گلدسته ها و گنبد ها در شهر های اسلامی چشم انداز خاصی را به وجود آورده اند. در کشور های اروپایی چنین چشم انداز ها و بافت هایی دیده نمی شود. دفن مرده ها در دین اسلام و مسیحیت و سوزاندن اجساد در آسیای جنوب شرقی به ترتیب موجب پدید آمدن گورستان ها و محل هایی برای سوزاندن با چشم انداز های متفاوت شده است. در کشور هند در نواحی متعلق به هندوها نمی توان مغازه هایی برای فروش گوشت گاو و گوسفند با منظره ی لا شه ی آویزان حیوانات در آن یافت. در کشور های مسلمان نشین محل های پرورش و دامداری و تولید و فروش گوشت خوک وجود ندارد، روز جمعه تعطیل است و در این روز مراسم نماز جمعه برگزار می گردد. به عکس کشور های مسیحی در روز یکشنبه تعطیل هستند.

تمرین کار با نقشه موضوعی

هدف از این فعالیت، آشنایی دانش آموزان با حدود و قلمرو کشور های اسلامی و گستر دگی تعداد مسلمانان است. قبل از انجام این فعالیت از آن ها بخواهید مطالعه ی موردی را بخوانند و سپس برای هر قلمرو رنگ پیشنهاد شده را به کار برند.

پاسخ فعالیت ۳:

۱- چون نوع آب و هوا، خاک و همچنین دسترسی به عوامل انسانی چون سرمایه، ماشین آلات، سم، کود، بذر و... در نواحی مختلف متفاوت است.

۲- متغیر؛ مثلاً ممکن است با فعالیت های انسانی، پوشش گیاهی خاص یک منطقه از بین برود و محدوده ی آن کوچک تر شود یا بر اثر پدیده ی پخش، دین یا زبان یا نوع فعالیت اقتصادی از یک ناحیه به اطراف منتقل شود و وسعت آن ناحیه را بیشتر کند.

۳- روشهای آماری و ریاضی، سیستم های اطلاعات جغرافیایی، تفسیر عکسهای هوایی، روش های جدید نقشه کشی.

۴- ناحیه ی دالان صنعتی تهران - کرج - قزوین (شهر صنعتی البرز) در اثر تجمع صنایع در محور غرب تهران شکل گرفته است. ناحیه ی صنعتی اطراف دریاچه ی پنج گانه ی ایالات متحده امریکا (سنگ آهن و زغال)، ناحیه ی استخراج نفت تگزاس، ناحیه ی استخراج زغال اوهایو، ناحیه ی صنعتی روهر آلمان به علت معادن زغال سنگ، ناحیه ی صنعتی توکیو - یوکوهاما و ازاکا - کوبه در ژاپن، ناحیه ی صنعتی فلات دکن در هند به علت معادن زغال سنگ، آهن، منگنز و ارتباط با دریا.

درس سوم: پاسخ فعالیت ۱

۱- سواحل پست ماسه ای مناسب ترند؛ زیرا مقدار شیب این سواحل کم تر و مقدار خاکش بیش تر است لذا، شرایط مناسبی برای فعالیت هایی چون کشاورزی و جود دارد.

۲- این سواحل به دلایل مختلف به وجود آمده اند:

الف: دلیل تکنیکی، مثل سواحلی که در لبه ی دو صفحه ی قاره ای و اقیانوسی قرار دارند. (سواحل شیلی، پرو، ژاپن و غرب ایالات متحده امریکا)

ب: ساختمان طبقات، در جاهایی که طبقات زمین به صورت عمودی یا پر شیب باشد معمولاً سواحل پر شیب و مرتفع هستند. در برخی موارد فرسایش شدید امواج در سواحل سخت می تواند به پیدایش این سواحل منجر شود.

پاسخ فعالیت ۲:

۱- جنس سنگها به علت مقاومت متفاوت در برابر حمله ی امواج بر شکل ساحل اثر می گذارد در جاهایی که سنگ ها مقاومت چندانی ندارند جنس آنها مقاوم باشد ساحل سنگی با دماغه ها و پرتگاه ها به وجود می آید و در نواحی که بر اثر امواج خرد شده سواحل کم ارتفاع را ایجاد می کنند.

۲- سواحل ایران تحت تأثیر امواج، جنس سنگها، هم جنس یا غیر همجنس بودن سنگها، مرتفع و پست بودن سواحل، صاف بودن سواحل، تغییرات نسبی در سطح آبها و خشکی ها نسبت به هم و نیز اقدامات ناشی از فعالیت های انسان قرار داشته اند.

پاسخ فعالیت ۳:

۱- اقدامات انسان، امواج، جریان های دریایی، یخچال های طبیعی، جزرومد، آتشفشانها و رشد مرجان ها.

۲- الف: (صحیح) ب: (غلط)

۳- فرسایش کاوشی و تراکمی

تپه های ماسه ای (تراکمی) دریا بار (کاوشی) ستون سنگی دریایی (کاوشی)

باتلاق (تراکمی)

۴- به ساحلی که دارای تغییرات اندک بوده یا فاقد تغییرات است، ساحل ... می گویند. (ساحل طبیعی)

۵- جمله های سمت راست را به طور مناسب به عنوان های سمت چپ مربوط کنید:

الف: امواج ب: نیروی امواج پ: شرق ایالات متحده ت: غرب ایالات متحده

ث: فرسایش امواج ج: دریا بار چ: سکوها ی ساحلی ح: تپه های ماسه ای ساحلی

درس چهارم: پاسخ فعالیت ۱

۱- تأمین آب شیرین از آب دریا و فعالیت هایی که احتمالاً خود شما و دانش آموزان ممکن است بدانید .

۲- در سواحل شمالی ایران، فعالیت هایی مثل ماهی گیری، کشاورزی، ارتباطی، سکونت مردم و وجود گردشگر می باشد و در سواحل جنوبی ایران، فعالیت های ماهی گیری، ارتباطی، استخراج نفت و بازرگانی وجود دارد.

۳- در هر دو گروه از کشور های مذکور، تقریباً از همه ی توان ها استفاده میس شود ولی در کشور های توسعه یافته برای مقاصد تحقیقاتی مختلف و گردشگری و تولید انرژی، از سواحل بیش تر استفاده می شود. هم چنین، به دلیل توانایی فکری و اقتصادی انسان در این نواحی، استفاده از توان های محیطی سواحل بهتر و مطلوب تر است.

پاسخ فعالیت ۲:

- ۱- افزایش جمعیت نواحی ساحلی باعث گسترش نیازها و فشار بیشتر بر نواحی ساحلی است؛ لذا، این فشار تغییراتی در سواحل به وجود می آورد.
- ۲- آلودگی سواحل، ساخت مسکن در آبهای کم عمق ساحلی، کشت برخی از گیاهان آبی در نواحی ساحلی و صید و پرورش مصنوعی مروارید در برخی نواحی ساحلی.
- ۳- ناگزیر از تغییر هستیم زیرا جمعیت کشورها دائماً در حال افزایش است و فناوری نیز پیشرفت می کند؛ لذا برای پاسخگویی به نیازها تغییراتی به اجبار در محیط های ساحلی به وجود می آید البته آنچه که باید مورد نظر قرار گیرد مدیریت صحیح این نواحی است تا تغییرات ایجاد شده به ناپودی آنها منجر نشود.

پاسخ فعالیت ۳:

۱- اهمیت مشاغل گردشگری و ارتباطی بیشتر از بقیه است؛ زیرا با سرمایه گذاری خوب در روی آن ها می توان درآمد فراوانی کسب کرد و به گسترش تجارت و درآمد های بازرگانی کمک کرد.

- ۲- در سواحل شمالی فعالیتهایی چون صید ماهی، ارتباطی، کشاورزی و گردشگری و در سواحل جنوبی مشاغل مربوط به صید و ارتباطات رایج است.
- ۳- در این مورد می توان از نظر دانش آموزان استفاده کرد.

پاسخ فعالیت ۴:

- ۱- الف: فعالیتهای انسان در خشکی موجود در مجاور ساحل و خود ساحل؛ ب: فعالیت های انسان در محیط دریایی؛ که در آخر به سواحل می رسند.
- ۲- حفاری چاههای نفت در دریا، شکستن لوله های نفت خام، تصادف کشتی های نفت کش و مواد نفتی ناشی از مجموعه های صنعتی، جاذبه ها، پارکینگها و سایر مکانها، این منابع از طریق جریانهای سطحی به نواحی ساحلی می رسند.
- ۳- در حال حاضر، استفاده از سواحل اجتناب ناپذیر است، لذا باید از سواحل استفاده کرد امانتگه ی مورد نظر، استفاده ی عقلانی و منطقی از محیط زیست و از جمله محیط های ساحلی است تا از تخریب آن ها، جلوگیری شود.

پاسخ فعالیت ۵:

- ۱- استفاده ی عاقلانه از محیط های ساحلی و جلوگیری از نابودی توان های محیطی آنها و در نتیجه، به خطر افتادن حیات موجودات زنده از جمله انبساطها و دارایی های او و رفع صدمات وارده بر سواحل.
- ۲- علاوه بر وضع قوانین، اجرا و اعمال آن ها برای متخلفان، باید به آموزش افراد جامعه در مقاطع سنی مختلف نیز پرداخت.

پاسخ فعالیت ۶:

۱- چون دارای زیباییهای خاص و توان های محیطی متعددی هستند از این رو، باعث جذب جمعیت به سوی خود می شوند.

۲- چرا در سواحل مردابی موجودات زنده ی زیادی زندگی می کنند؟

چون این محیط ها دارای مواد غذایی فراوان و آب گرم و کم عمق و نسبتاً آرامی هستند که شرایط را برای پیدایش گسترده ی موجودات آبی آب شور فراهم می کند.

۳- یعنی زمین شناسان و ژئو مورفولوژیست ها و هیدرولوژیست ها بر روی جنبه های مختلف سواحل و زیست شناسان بر روی زندگی موجودات زنده تحقیق و بررسی می کنند.

۴- الف: غلط ب: صحیح

۵- گزینه ی «ب» صحیح تر است.

۶- گزینه «ت» صحیح است.

۷- گزینه «پ» صحیح است.

درس پنجم: جدول ۳ انواع رشته کوههای کره زمین و ویژگیهای آنها

نام کمر بند کوهستانی	نام قاره	نام رشته کوه
آلب - هیمالیا	اروپا	۱- آلب
آلب - هیمالیا	آسیا	۲- هیمالیا
جهت قرار گرفتن	نام قاره	نام رشته کوه
شمال به جنوب	آمریکای شمالی	۱- آپالاش
شمال غرب به جنوب شرق	آسیا (عربستان)	۲- عسیر
شمال به جنوب	مرز اروپا و آسیا	۳- اورال

فعالیت ۱:

فاصله ی دو نقطه ی A و B چند کیلو متر است؟ چون فاصله ی این دو نقطه بر روی نقشه برابر با ۵/۴ سانتیمتر است و مقیاس نقشه نیز ۱:۵۰۰۰۰ است، بنا براین برای به دست آوردن فاصله ی فوق بر روی زمین به صورت زیر عمل می کنیم:

$$E = \frac{I}{L} \quad \text{فاصله دو نقطه روی نقشه} = \text{مقیاس}$$

$$L = \frac{I}{E} \quad \text{فاصله همان دو نقطه بر روی زمین}$$

$$L = \frac{۱}{۵۰۰۰۰} = \frac{۴/۵}{۲۷}$$

پس فاصله دو نقطه بر روی زمین برابر با ۲۷ کیلو متر است.

۲- ارتفاع دره شاهرود از غرب به شرق چه تغییری می کند؟ ارتفاع زیاد می شود.

فعالیت ۳:

۱- صفحه ی اقیانوس آرام به طور کامل در بستر اقیانوس قرار گرفته است.

۲- قاره آفریقا از قاره آمریکا دور شده و به قاره اوراسیا نزدیک می شود.

۳- محدوده اقیانوس اطلس متعلق به صفحه ی آفریقا ۱ و اروپا در سمت راست و صفحه ی آمریکا در سمت چپ است.

فعالیت ۴:

در کوهستان های بلند غلبه دارد	در بیابان های دور از دریا غلبه دارد	در بیابان های ساحلی غلبه دارد	در آب و هوای گرم و مرطوب استوایی غلبه دارد	اشکال هوازدگی
	*			عمل تغییرات دما شکل (۱۷)
*				عمل یخبندان شکل (۱۸)

فعالیت ۵:

محل در آب	غلطان	جهشی	معلق	انواع آب های جاری در کوهستان اشکال حمل مواد
*	—	—	*	جویبار
*	*	*	*	سیلاب
*	—	*	*	رود در فصل کم آبی
*	*	*	*	رود در فصل پر آبی

پاسخ سؤالیهای متن درس: ص ۴۴

آیا می توانید علت این امر را بگویید؟ چون با افزایش ارتفاع، محیط تپه کم می شود.

سؤال شکل ۶: به نظر شما اختلاف ارتفاع نفر چهارم با قله ی تپه حد اکثر چند متر است؟

حد اکثر ۴ متر است اگر اختلاف ارتفاع ۲۰ متر بود، می توانستیم خط میزان دیگری به عنوان پنجمین خط میزان رسم کنیم.

ب: میزان شیب در کدام قسمت به بیشترین حد می رسد چرا؟ در سمت راست زیرا خطوط میزان به هم نزدیک تر هستند.

صفحه ۴۷: شما هم دو سؤال به متن اضافه کنید: ۱- آیا کوهستانها پس از شکل گیری تغییر می کنند؟

۲- چه نیرویی سبب بالا آمدن کوهستانها شده است؟

کدام یک از قاره های امروزی از لوراسیا و کدام یک از گندوانا جدا شده اند؟ ۱- لوراسیا: اروپا، آسیا، آمریکای شمالی

۲- گندوانا: آمریکای جنوبی، آفریقا، استرالیا و جنوبگان

صفحه ۴۹ هر یک از رشته کوهها به علت بر خورد کدام صفحات به وجود آمده اند؟

آند: آمریکای جنوبی و نازکا

همالیا: دکن و اوراسیا

زاگرس: عربستان و اوراسیا

آیسلند: از دور شدن صفحات اوراسیا و آمریکای شمالی

صفحه ۵۰

به ۲ مورد دیگر از تغییرات کوهستانها اشاره کنید: ۱- طوفانها و سقوط بهمین ۲- وقوع آتشفشان

جواب سؤال صفحه ۵۲

زیرا رود خانه های نواحی قطبی در اکثر اوقات سال منجمد هستند.

جواب سؤال صفحه ۵۳

نقش بارز آب های جاری در کوهستانهای ناحیه معتدل به دو دلیل اصلی است: اولاً کوهستانهای این ناحیه دارای کانونهای

آبگیر غنی و بزرگ هستند که منجر به پیدایش رود های پر آب در این نواحی شده است و ثانیاً، رود خانه های ناحیه ی

قطبی، در طول سال یخ نمی بندند.

جواب سؤال شکل ۱۹: سنگها سائیده می شوند و به شکل قلوه و تخم مرغ در می آیند. (زاویه ها و گوشه های

سنگ ها از بین می رود).

صفحه ۵۵ شکل ۲۳: علت رسوب گذاری رود خانه در پایین دست حوضه آبریز چیست؟ کم شدن ارتفاع و شیب دامنه

کوه

درس ششم: پاسخ فعالیت ۱

نام جلگه	نام کوهستان تأمین کننده آب و خاک	نام شهر یا منطقه پر جمعیت در پای کوه
پو (ایتالیا)	آلب	ونیز
سند (پاکستان)	همالیا	لاهور، مولتان و...
سفید رود (ایران)	زاگرس و البرز غربی و آذربایجان	رشت، آستانه اشرفیه و...
می سی سی پی (آمریکا)	رو شوز	ار کانزاس، کنتاکی، ایلینویز

نیل (مصر)	اتیوپی، اوگاندا و کنیا	خارطوم، آسوان، قاهره و...
-----------	------------------------	---------------------------

فعالیت ۲:

این مزایا عبارتند از: ۱- تولید برق آبی و بادی سبب آلودگی محیط زیست نمی شود. ۲- دائمی و همیشگی می توان از آنها استفاده کرد و تجدید پذیر هستند.

فعالیت ۳:

۲- الف: ازدیاد جمعیت سبب افزایش مصرف مواد غذایی، پوشاک و... می گردد.
ب: ازدیاد جمعیت باعث افزایش تعداد کودکان و جوانان زیر ۲۰ سال شده و این افراد عامل کار و تولید نبوده بلکه صرفاً مصرف کننده اند لذا فقر و گرسنگی تشدید می گردد.
۳- فعالیت گسترده و آزاد احزاب، تشکلهای و نهادهای مدنی سبب می شود که تمام مردم با استفاده از امنیت موجود و مهارت و تخصص خود با اندیشه مطالعه و تفکر برای ابداع و نوآوری تلاش کنند. نظریات مردم در قالب برنامه های کاری احزاب در معرض آرای عمومی قرار می گیرد و سپس طرح برتر به مرحله اجرا در می آید.

درس هفتم: پاسخ فعالیت ۱

۱- به جا به جایی و دور شدن ماسه های ریز از محل پیدایش خود توسط باد را باد بردگی می گویند.
۲- به سطوح بیابانی گفته می شود که از قلوه سنگ و ریگ پوشیده شده است و باد قادر به حمل آنها نیست.
۳- زیرپوشش گیاهی در این نواحی زیاد است، بادها همیشگی و دائمی و شدید نیستند و مواد نرم کمی در اختیار باد است.

پاسخ فعالیت ۲:

۱- نام دو قاره و سه کشور که دارای جنگلهای استوایی هستند عبارتند از: در آمریکای جنوبی (برزیل، گویان، سورینام، کلمبیا) در قاره آفریقا (کنگو، کامرون، زئیر، نیجریه، گابون) در قاره آسیا (اندونزی، مالزی، تایلند)
۲- تنوع زیستی در جنگل های استوایی بیش تر از جنگل های مداری است. به طوری که در جنگل های استوایی احتمالاً ۱۰۰۰ گونه درخت در یک کیلو متر مربع وجود دارد ولی گیاهان در نواحی مداری به صورت اجتماعات کوچک و مجزا از هم دیده می شوند. گیاهان چسبنده در این نواحی بسیار زیاد است.

پاسخ فعالیت ۳:

- ۱- بادها یک عامل فرسایشی در نواحی بیابانی هستند.
- ۲- برای انجام فرسایش بادی آب و هوای خشک، باد های قویو مواد سطحی نرم لازم است.
- ۳- الف: غلط ب: صحیح پ: صحیح ت: غلط ث: صحیح
- ۴- الف: یاردانگ ب: جنگل استوایی پ: خفاش و پرندگان ت: ذرات درشت ث: سیف ج: لس ج: گیاهان پیچنده
- ۵- بیشترین قدرت فرسایش باد در نواحی بیابانی در نزدیکی سطح زمین است.

درس هشتم: پاسخ فعالیت ۱

- ۱- تمرین و آموزش نظامی، مسابقات اتو میل رانی، استخراج نمک و تا حدودی تولید انرژی
- ۲- اگر موارد دیگری به ذهن همکاران و دانش آموزان میرسد بیان کنند.
- ۳- هر قدر کشورها از نظر اقتصادی و شرایط علمی، فنی و فرهنگی پیشرفته تر باشند برای استفاده از توان های محیطی نواحی گرم و خشک توانایی بیشتری خواهند داشت. از این نکته استفاده کنید و دانش آموزان را در جهت تهیه ی گزارش کامل یاری دهید.

پاسخ فعالیت ۲:

- ۱- بیابان زایی تو سب انسان صورت می گیرد.
- ۲- چرای بیش از حد دامها، کشت متمرکز غلات به همراه حذف پوشش گیاهی، تهیه ی الوار و همیزم از گیاهان چوبی، رشد زیاد جمعیت نواحی بیابانی، کاهش سطح آبهای زیر زمینی و در نتیجه از بین رفتن پوشش گیاهی.
- ۳- بله آنها را با اقداماتی چون مدیریت منظم و حفاظت آب می توان باز سازی کرد.

پاسخ فعالیت ۳:

- ۱- اخیر در نواحی مرطوب دنیا نیز ممکن است اتفاق بیفتد.
- ۲- مثلاً با ذکر اثر فناوری بر روی یکی از مشکلات نواحی مثل کمبود آب و آبیاری می توانید ذهن دانش آموزان را در جهت پاسخ به این سؤال فعال کنید.

پاسخ فعالیت ۴:

- ۱- یعنی ایجاد تغییری کوچک در یک یا چند جزء این محیط (مثلاً حذف بوته ها) می تواند سریعاً به یک اختلال یا نابسامانی محیطی منجر شود. این مسئله خود باعث از بین رفتن پوشش گیاهی و پیدایش شرایط بیابانی در نواحی حاشیه ای آنها می شود.
- ۲- ارتباطات هوایی و زمینی مانند احداث راه آهن و راههای شوسه

۳- به استخراج معادنی مانند فسفات و آهن باعث بر هم خوردن شکل زمین در محل معادن، زیر و رو شدن خاک و ایجاد ناپایداری در آن می شود. استخراج نفت در نواحی گرم و خشک ساحلی باعث ایجاد آلودگی در آب ها می شود.
۴- در کشور ایران بیش تر در نواحی گرم و خشک و نواحی بیابانی ساحلی استفاده می شود؛ مثل ایجاد سد در روی برخی رودهای داخلی، استخراج نفت در بیابانهای ساحلی، استفاده از آب شیرین کن ها و ایجاد ارتباطات از جمله ارتباطات هوایی و زمینی در این نقاط و استفاده از آبگرم کن های خورشیدی .

پاسخ فعالیت ۵:

- ۱- خاکهای نواحی بیابانی از نظر مواد آلی فقیر هستند.
- ۲- جنگل زدایی باعث ایجاد جریانهای بسیار شدید آب می شود؛ هرز آنها مخصوصاً در روی شیب ها و تپه ها شیار ها و خندق هایی را ایجاد می کند و خاک سطحی آن را از بین می برد؛ رودخانه ها تو سعه یافته و مقدار آبرفت آن ها به شدت افزایش می یابد و مقدار آب های زیر زمینی کم می شود و آبرفت ها بر شکل رودخانه ها، عمر مفید سدها و اکو سیستمهای دریایی ساحلی و در نتیجه بر زندگی انسان ها اثرات مهمی بر جای می گذارد.
- ۳- شهر های جدید بر اساس استخراج معادن، گسترش راه ها، ایجاد صنایع به وجود آمده اند.
- ۴- تولید برق با نیروی باد و خورشید صورت می گیرد.
- ۵- راه های ارتباطی با مشکلاتی چون: کم آبی و مسدود شدن توسط ماسه های روان رو به رو هستند.
- ۶- ساختن سد بر روی رودهای این نواحی، حفر چاههای عمیق و نیمه عمیق و انتقال آب توسط خطوط لوله از نواحی مرطوب تر به این نواحی
- ۷- مشکلاتی برای محیط و انسان همراه است.

۸- الف: غلط
ب: صحیح
ج: صحیح
ت: صحیح
ث: غلط
ج: صحیح

- ۹- پاسخ هر یک از جملات را در ستون چپ پیدا کنید.
الف: سلوا	ب: آسمان صاف و شفاف	پ: خشک سالی	ت: ورود فناوری	ث: سم پاشی درختان
ج: آتش زدن درختان و بو ته ها	چ: فرسایش شدید خاک	ح: چادر نشینان		

درس نهم پاسخ فعالیت ۱:

- ۱- کشور های کانادا، آمریکا (آلاسکا)
- ۲- در قاره آسیا: قسمتهایی از شمال سبیری از کشور روسیه

پاسخ فعالیت ۲:

۱- الف: زیرا به صورت یک قطعه خشکی بزرگ در میان اقیانوس های جنوبی قرار دارد

ب: اقیانوس های اطلس، هندو آرام که مجموعاً اقیانوس منجمد جنوبی نامیده می شوند.

۲- نشان دادن قطبین به کمک کره جغرافیایی و به صورت عملی توسط دانش آموزان انجام شود.

۳- موقع ریاضی: هر دو ناحیه ی قطبی از عرض جغرافیایی ۶۶ درجه و ۳۳ دقیقه تا قطب واقع شده اند ولی ناحیه ی قطبی شمال از مدار قطبی شمال تا نقطه ی قطب شمال و ناحیه ی قطب جنوب از مدار قطبی جنوب تا نقطه ی قطب جنوب گسترده شده است.

موقع نسبی: سطح وسیعی از ناحیه ی قطب شمال از آب تشکیل شده است و خشکی های متعددی از جمله شمال

اروپا، آلاسکا، سبیری، کانادا و گرینلند در میان آب های یخ بسته ی اقیانوس های شمالی محصورند. اما در

جنوبگان، سرزمین وسیعی به صورت یک خشکی عظیم کاملاً از آب بیرون است و به همین دلیل آن را قاره نامیده اند.

پاسخ فعالیت ۳:

با توجه به شکل ۵۰ در اول در ناحیه ی استوایی امواج تابشی خورشید به صورت عمود و مستقیم بر سطح زمین مکی

تابد و چون سطح تابش محدود است، میزان انرژی دریافتی در واحد سطح زیاد است، هوا را بیشتر گرم میکند و میانگین

دما بالا است؛ در نواحی قطبی، نور خورشید با زاویه ی مایل می تابد و چون در سطح وسیع تری توزیع می شود، مقدار

انرژی دریافتی در واحد سطح کم و در نتیجه هوا سرد است.

پاسخ فعالیت ۴:

۱- بله توده هوای سرد قطبی در فصل زمستان از نواحی سبیری و آسیای مرکزی به ایران وارد می شود و باعث سرما

و خشکی هوا می گردد (علت این سرما و خشکی، پایین بودن شدید درجه ی حرارت و کمبود رطوبت هوا در

ناحیه ی قطبی شمال و آسیای مرکزی و سبیری است.)

۲- در تصویر کتاب توده هوایی که دمای بالاتر دارد همراه با رطوبت صعود می کند (سمت چپ تصویر) و توده

هوای سرد و روشن که سنگین و فاقد رطوبت است جای آن را می گیرد (سمت راست تصویر)

پاسخ فعالیت ۵:

۱- برف ۲- یخ برف ۳- یخ حباب دار ۴- یخ بلوری

۳- نواحی قطبی و بیابانی از نظر رطوبت مشابه هم بوده و هر دو کم رطوبت هستند ولی از نظر دما بسیار متفاوت می

باشند؛ نواحی قطبی سرد و خشک و نواحی بیابانی گرم و خشک

پاسخ فعالیت ۶:

۱- توده های عظیم یخ از یخچالهای قاره ای نواحی قطبی جدا می شوند و توسط جریان آب به سمت عرضهای پایین

جغرافیایی می آیند و ایسبرگ ها را تشکیل می دهند.

۲- بر اثر سنگینی توده‌های یخ که در قسمت مرکزی یخچال‌های قطبی بیشتر است، به اطراف فشار وارد می‌کند و چون مانعی در سر راه آن‌ها وجود ندارد به سمت خارج پیشروی می‌کنند و وقتی به دریا می‌رسند در اثر برخورد با امواج دریا می‌شکنند و وارد آب می‌شوند. (آیسبرگ).

۳- زیرا حدود ۹۰ درصد حجم یک آیسبرگ در زیر آب پنهان است و شکل و حجم منظمی نداشته و همچنین تشخیص واقعی فاصله‌ی آن با کشتی دشوار است؛ این امر موجب تصادم آن‌ها با کشتی می‌شود.

۹

۴- اگر حجم یک کوه یخ ۲۰۰ متر مکعب باشد حجم کل آن چقدر است؟ ۹ قسمت از ۱۰ قسمت کل حجم کوه یخ در زیر آب است پس ۹ برابر حجم ظاهری آن در زیر آب می‌باشد و برای به دست آوردن حجم کل؛
حجم کل = حجم روی آب ضرب در ۱۰
پس در این مسئله حجم کل کوه یخ ۲۰۰۰ متر مکعب می‌باشد.

- ۵- قطعات یخ که به صورت آیسبرگ از توده‌های یخ قطبی جدا می‌شوند مانند برف و یخ، در طبیعت حاوی نمک نیستند زیرا هنگام تبخیر، نمک در آب اقیانوسها می‌ماند و آب بخار می‌شود..
- ۶- جانوران نواحی قطبی باید بتوانند با شرایط سرد و سخت آن نواحی سازگاری داشته باشند. این جانوران خون گرم بوده و پوست ضخیمی دارند که دمای بدنشان را ثابت نگه می‌دارد.

درس دهم، پاسخ فعالیت ۱:

با توجه به آن چه در باره‌ی ویژگی‌های طبیعی نواحی قطبی می‌دانید به نظر شما علت استقرار بشر از دیر باز در ناحیه‌ی شمالگان چیست؟

پاسخ‌ها بسته به نظر دانش‌آموزان متفاوت است؛ آن‌ها ممکن است عواملی چون وجود مواد غذایی، تغییر آب و هوای این نواحی به صورت تدریجی و سازگاری انسان‌های ساکن در آن ناحیه با آب و هواهای جدید و یا برای گریز از جنگ و غارت که در سرزمین قبلی پیش آمده را ذکر کنند.

پاسخ فعالیت ۲

آیا مایلید نواحی قطبی را برای زندگی و سکونت انتخاب کنید؟ چرا؟

دو گروه موافق و مخالف تشکیل دهید و با ذکر دلایل خود در مورد مزایا و مشکلات زندگی در این نواحی بحث کنید. پاسخ‌ها بسته به نظر دانش‌آموزان متفاوتند. افراد گروه موافق دلایلی برای غلبه‌ی انسان بر محیط و استفاده از فن‌آوری و دانش انسان و افراد گروه مخالف، دلایلی مبنی بر تأثیر شرایط سخت محیط طبیعی بر فعالیت‌های انسان و مشکلات برقراری رابطه‌ی مناسب بین انسان و محیط زیست در نواحی قطبی ارائه خواهند داد و به کمک دبیر خود این نظریات را جمع‌بندی کرده و نتیجه‌گیری خواهند نمود.

بهتر است دبیران تا حد ممکن دانش‌آموزان را به امکانات محیط طبیعی و توانایی‌های نامحدود انسان در بهره‌گیری از محیط همراه با رعایت حفظ محیط زیست توجه دهند.

بنادر تورنتهایم، برگن و آرخانگلسک را دانش آموزان روی نقشه با کمک دبیر خود پیدا کنند. این امر موجب می شود به موقع نسبی این بنادر در ارتباط با مسیر حرکت جریان در یایی گلف استریم و فعالیت هایی که از ایجاد میکو کلیما ناشی می شود توجه نمایند.

فعالیت ۴:

پیشنهادات برای گسترش صنعت گردشگری در نواحی قطبی متفاوت است و می تواند شامل ایجاد انواع فعالیت هایی باشد که انسان به کمک دانش فنی خود می تواند ایجاد نماید مثلاً مرکز تحقیقات، رصد خانه، شهرک یخی، شکار و گردش هوایی.

درس یازدهم، پاسخ فعالیت ۱

۱-الف) اهلی کردن حیواناتی نظیر بز و گوسفند؛ ب) آغاز کشاورزی (کشت غلات)

۲- عوامل طبیعی چون، سرزمینهای مسطح و جلگه ای، خاک حاصلخیز، آب فراوان، آب و هوای ملایم و بدون یخ بندانند کوهپایه ها که امکان چرای دام ها را فراهم می نمود. در بین این عوامل، نقش آب و رودخانه ها بسیار مهم بوده است.

۳- در اثر ابداعاتی چون، چرخ، سیستم های آبیاری و بهبود ابزار، کشاورزی رونق گرفت و مازاد غذا پدید آمد. مازاد غذا باعث شد که برخی از مردم بتوانند بدون پرداختن به کار کشاورزی از راه مبادله ی کالا غذای مورد نیاز خود را تأمین کنند و به مشاغل دیگر نظیر صنعتگری، تولید ابزار و... بپردازند. در نتیجه ی این تجارت و تقسیم کار و با توسعه ی روستاها (افزایش جمعیت) اولین شهرها پدید آمدند.

پاسخ فعالیت ۲:

۱- پاسخ ها متفاوت است. از دانش آموزان بخواهید به طور گروهی بحث کنند و عوامل مربوط به هر مکان را تجزیه و تحلیل و نمره گذاری نمایند. امتیازات تقریبی بوده و بنا به تشخیص دانش آموزان است.

هدف از طراحی این فعالیت این است که دانش آموزان بدانند برای ارزیابی مسائلی چون مکان یابی یک سکونتگاه، می توان جداولی طراحی نمود و عوامل مثبت و منفی را با دادن امتیاز ارزیابی کرد؛ برای مثال:

امتیازات مکان الف: دسترسی به آب ۵، کشت غلات ۱، مناسب برای چرای دام ۱، دسترسی به چوب برای سوخت ۱

موقعیت دفاعی ۱ و غیر سیلابی بودن ۱ جمع ۱۰

یا امتیازات مکان ب: دسترسی به آب ۳، کشت غلات ۴، مناسب برای چرای دام ۵، دسترسی به چوب برای سوخت ۵

موقعیت دفاعی ۵ و غیر سیلابی بودن ۵ جمع ۲۷

تحقیق کنید: از دانش آموزان بخواهید سوابق تاریخی شهر یا روستای محل زندگی خود را به دست بیاورند و مطالعه کنند. برای این منظور چند نمونه کتاب و منبع مناسب به آن ها معرفی نمایید. سپس از آنها بخواهید حد اقل

یک صفحه در باره ی سابقه ی تاریخی هسته ی اولیه ی شهر یا روستای محل زندگی اشان بنویسند. سپس مشخص کنند چه عواملی (مثلاً تصمیم سیاسی، رویداد تاریخی، عوامل طبیعی و ...) موجب بنا نهادن این سکونتگاه شده است و همچنین کدام عوامل (مثلاً احداث جاده، خط آهن، منابع اقتصادی، پیدایش معادن، تغییر سکونتگاههای مجاور و ...) موجب گسترش و توسعه ی این سکونتگاه شده است.

پاسخ فعالیت ۳:

- ۱- خیر؛ زیرا این ملاک در نواحی مختلف متفاوت است. چه بسا در برخی کشورها روستاهایی وجود دارد که تعداد جمعیت آن ها از رقم مورد قبول برای شهر های کشور های دیگر یا حتی داخل آن کشور بیش تر است.
- ۲- مقایسه کنید:
کاربری زمین؛ شهر کاربری فشرده و متراکم (خانه ها، مغازه ها، کارخانه ها و ...) روستا: کاربری غیر متراکم، چشم اندازهای طبیعی و وسیع (مراعی، جنگل ها، رودها و کوهها)

سطح فرهنگی - اجتماعی

شهر: همکاری و تعاون کمتر، نوگرایی بیشتر، تمایل به داشتن خانواده ی کم جمعیت
روستا: همکاری و تعاون بیشتر، میزان بی سواد ی زنان بیشتر، پای بندی بیشتر به آداب و رسوم سنتی

خدمات و تسهیلات

شهر: ارائه ی خدمات بیشتر و متنوع تر (انواع مدارس، بیمارستان ها، آتش نشانی، پلیس، وسایل حمل و نقل عمومی و مغازه ها)

روستا: ارائه ی خدمات کم تر و محدود

- ۳- قبلاً ملاک جمعیتی استفاده می شد. نقاطی که دارای ۵۰۰ نفر و (بعد ها ۱۰،۰۰۰ نفر) جمعیت بودند نقطه ی شهری محسوب می شدند. امروزه به جاهایی که شهر داری داشته باشد یعنی وزارت کشور با توجه به معیار های مختلف تشخیص بدهد که آنجا شهر داری تأسیس شود شهر گفته می شود.

پاسخ فعالیت ۴:

- ۱- الف) همه ی جوامع به تولیدات کشاورزی روستاها برای تأمین غذایان نیاز دارند. ب) بخش قابل توجهی از جمعیت کشورها (۵۷ درصد جمعیت جهان) در سکونتگاههای روستایی زندگی می کنند.
- ۲- بیش از نیمی از جمعیت کشور های در حال توسعه ی جهان (۶۵ درصد) ساکن روستاها هستند در حالی که در کشور های توسعه یافته فقط حدود یک چهارم از جمعیت ۲۶ درصد در سکونتگاههای روستایی زندگی می کنند.
- ۳- الف: خانه ها ب: مزارع، مراعی و باغها پ: مکانهای عمومی و میدان ها ت: شبکه ی معابر یا راه ها

پاسخ فعالیت ۵:

۱- چون در امد اکثر روستاییان در حد رفع نیاز های اولیه و تأمین معاش است. آن ها توانایی سرمایه گذاری و گسترش فعالیت های اقتصادی را ندارند. از طرفی به علت رشد جمعیت روستاها آب و زمین آن جا برای فعالیت همه ی ساکنان روستا کافی نیست. این امر موجب می شود که روستاییان برای کسب درآمد بیشتر و اشتغال به شهر ها مهاجرت کنند.

۲- زیرا به کار گیری روشهای انقلاب سبز (استفاده از کود و سم، آبیاری مدرن، ماشین آلات، گونه های پر بازده و...) نیاز به سرمایه گذاری زیاد دارد. از آنجا که روستاییان پول کافی برای این امر ندارند و برای این کار مجبور به گرفتن وام هستند نمی توانند این روشها را به کار گیرند.

۳- منظور این است که برنامه ای طراحی شود تا علاوه بر توسعه ی کشاورزی، زندگی اقتصادی و اجتماعی ساکنان روستاها نیز بهبود یابد و روستاییان به امکانات مناسب بهداشتی، آموزشی، مسکن، حمل و نقل و ... دست یابند.

درس دوازدهم، پاسخ فعالیت ۱:

۱- افزایش جمعیت شهر ها و شهر کهای یک کشور نسبت به روستاهای آن کشور.

۲- زیرا علت اصلی افزایش جمعیت شهر نشین در این کشور ها، مهاجرت از روستا به شهر بوده است و مهاجران معمولاً افراد جوان هستند که به دنبال اشتغال و تسهیلات بهتر شهری مهاجرت می کنند.

۳- الف: توکیو ب: آسیا و آمریکای لاتین

پاسخ فعالیت ۲:

۱- زیرا در بخش مرکزی شهر ها به دلیل از دیاد و تجمع ساختمانهای تجاری و اداری و آمد و شد و ترافیک سنگین است و نیز در آنجا سرو صدا، ازدحام و آلودگی هوا وجود دارد. هم چنین بافت مسکونی بخش مرکزی معمولاً قدیمی و به هم فشرده است.

۲- زیرا قیمت در این ناحیه از شهر گران است. برای استفاده بیشتر از این بخش جهت مراکز خدماتی، تجاری و اداری رقابت شدیدی وجود دارد. به همین دلیل با توجه به محدودیت زمین ساختمان ها را بلند مرتبه می سازند.

۳- مگا لاپلیس شرق ایالات متحده ی امریکا (از بستن تا واشنگتن) و مگالاپلیس توکیو- یو کو هاما.

۴- افزایش بزرگ راهها و جاده ها، افزایش تعداد اتومبیل های شخصی و وسایل حمل و نقل عمومی و توسعه ی عوامل ارتباطی نظیر تلفن.

۵- تهران، مشهد، اصفهان و تبریز

تحقیق کنید:

شما می توانید دانش آموزان را به دو گروه تقسیم کنید و از هر گروه بخواهید یکی از دو تحقیق را به دلخواه انتخاب نمایند. برای ارائه ی مفاهیم این درس می توانید بازدید علمی از بخش مرکزی شهر یا یکی از حومه ها ترتیب دهید.

۱- ابتدا بخش مرکزی شهری که در آن زندگی می کنید را شناسایی نمایید. سپس محدوده و خیابانهای اصلی را به دانش آموزان معرفی کنید. بهتر است نقشه ی شهر را به کلاس ببرید و این محدوده را روی نقشه به دانش آموزان نشان دهید. بخش مرکزی آن دسته از شهر های ایران که دارای قدمت بیشتری است معمولاً دارای مسجد جامع قدیمی و بازار است. از دانش آموزان بخواهید در آن قدم زده و در باره ی نوع ساختمان های تجاری و اداری، ازدحام مردم و اتومبیل ها، بافت خانه ها و معابر آن چه را که مشاهده می کنند بنویسند.

۲- یک یا دو مورد از مناطق حومه نشین یا شهرک هایی را که در حومه ی شهر اصلی وجود دارند انتخاب و به دانش آموزان معرفی کنید. سپس از دانش آموزان بخواهید جدولی طراحی کنند و پس از بازدید از حومه و ثبت مشاهدات خود گزارش بنویسند.

پاسخ فعالیت ۳:

- ۱- نقش بازرگانی و تجارت
- ۲- شهر های مذهبی، دانشگاهی، توریستی. (شهر های موزه ای و هنری)
- ۳- در شهر های دانشگاهی، مجتمع های بزرگ دانشگاهی، کتابخانه ها، آزمایشگاه ها، کتاب فروشی ها و انتشارات مشاهده می شود. هم چنین در این شهر ها محل سکونت دانش جویان و استادان و مراکزی که خدمات و کالاها را با تخفیف عرضه می کنند وجود دارد و آمد و شد طبقه ی جوان و تحصیل کرده محسوس است. در شهر های بندری، کشتی ها، انبارها، ساختمان های بیمه و گمرک، مراکز تعمیر و ساخت وسایل کشتی وجود دارد. هم چنین در این شهر ها آمد و شد ملوانان، کارگران کشتی و نیز مغازه ها یی که برخی از کالا های وارداتی را می فروشند به چشم می خورد.
- ۴- مسجد سلیمان (معدنی)؛ کمبریج (دانشگاهی)؛ سن موریتز (توریسم زمستانی و برف شهر ها)؛ بنارس (مذهبی)؛ رم (موزه ای و هنری)؛ هنگ کنگ (بندری).

درس سیزدهم: پاسخ فعالیت ۱

- ۱- از مصالح ارزان قیمت و در دسترس مانند فلز، چوب، ضایعات آهن و اتافک اتومبیل. زاغه ها در زمین های کم ارزش بنا می شوند و ساکنان آن ها هیچ حقی بر زمینی که اشغال کرده اند ندارند. زاغه ها بسیار کثیف و فاقد امکانات بهداشتی، فاضلاب و توالت اند. تعداد فرزندان در این خانه ها زیاد است.
 - ۲- اقتصاد دو گانه یعنی وجود یک بخش رسمی شامل اداره ها، کارخانه ها، فروشگاه ها و نظایر آن و یک بخش غیر رسمی شامل فعالیت هایی که به مهارت، سواد و سرمایه زیاد نیاز ندارد نظیر تعمیر کفش در خیابان، خدمت کاری در رستوران ها، سیگار فروشی، جمع آوری ضایعات پلاستیک و... مهاجرانی که از روستاها به شهر ها می آیند، اغلب در بخش غیر رسمی مشغول به کار می شوند.
 - ۳- آلودگی هوای ناشی از ترافیک، فعالیت های صنعتی و ساختمانهای به هم فشرده و نیز موادی چون آسفالت خیابان ها و پشت بام ها در بخش مرکزی شهر موجب جذب گرما می شود. و هنگام عبور از پارک هوا مطبوع تر و خنک تر می شود.
- راه حل هایی مانند: توسعه ی پارک ها و فضای سبز در اطراف ساختمان ها ی بخش مرکزی، برنامه ریزی برای انتقال برخی از مراکز تجاری و صنعتی به خارج از شهر، کنترل ترافیک و بهبود در روش های حمل و نقل به مرکز شهر.

۴- برای پاسخ به این سؤال می توانید یک داستان نیمه تمام طراحی کنید و آن را برای دانش آموزان بخوانید و از آنها بخواهید داستان را تکمیل نمایند.

پاسخ فعالیت ۲:

۱- یعنی شهر نیز مانند بدن یک موجود زنده دارای داده ها و ستاده ها ست و ماده و انرژی در آن جریان می یابد. شهر مواد خام، غذا، آب، مواد معدنی، سوخت و... را از محیط پیرامون می گیرد و کالا های تولید شده، فاضلاب و مواد زاید را به خارج از محیط خود می فرستد. زیرا وقتی شهر را به عنوان یک سیستم در نظر می گیریم ف به محیط اطراف شهر و رو ستا های پیرامون آن نیز توجه می کنیم. شهر و روستا یک سیستم مرتبط هستند نه دو چیز مجزا از هم، از این رو تنها با بر نامه ریزی برای شهر نمی توان مشکلات را حل کرد.

۳- الف) غرب، شمال شرق و جنوب غربی

ب) تهران - کرج (آزاد راه، راه آهن، جاده ی قدیم)

پ) در شمال ارتفاعات البرز و در جنوب و جنوب شرقی زمین های شور و خاک نامناسب و آب و هوای گرم و نا مساعد.

تحقیق کنید: ابتدا از دانش آموزان بخواهید یکی از تغییراتی را که در شهر در حال وقوع است انتخاب کنند و سپس به طور گروهی پرسش نامه ای برای آن طراحی نمایند و به مصاحبه و تهیه ی گزارش بپردازند. برای طراحی پرسش نامه نیز نمره ی جداگانه من ظور کنید.

درس چهاردهم: پاسخ صحیح سؤالهای متن درس :

صفحه ی ۱۴۲: نام واحد سیاسی « کشور » است

دو کشور مستقل در آفریقا: مصر، لیبی، الجزایر، نیجریه و ...

صفحه ی ۱۴۴: کشور های همسایه ایران از خشکی: پاکستان، افغانستان، ترکیه، عراق، ارمنستان، آذربایجان و

ترکمنستان و از طریق آ: بحرین، امارات متحده ی عربی، عمان، کویت، عربستان سعودی

و قطر

مرز های خشکی و آبی ایران را از کشور های همسایه جدا می کند.

طولانی ترین مرز: عراق و کوتاه ترین: ارمنستان است

آ یا می دانید خطوط مرزی چگونه پدید می آیند؟ (در متن درس توضیح داده شده است)

صفحه ۱۴۷: چند کشور محصور در خشکی عبارتند از: سوئیس، اتریش، لهستان، افغانستان، مغولستان و ...

در تقسیمات سیاسی و مرز های آن دخالت زیاد داشته اند و به همین علت نیز بیش تر کشور های آفریقایی دارای

ثبات سیاسی نیستند؛ مانند: چاد، لیبی، مغرب، الجزایر، جمهوری دموکراتیک صحرا، سودان و کنگو و ...

پاسخ فعالیت های ۱:

- ۱- سازمان های بین المللی - کشور - استان - شهرستان
- ۲- به خطوطی که حاکمیت ارضی و قانونی هر کشور را معین کرده و آنرا از همسایگان خود مشخص و متمیز می کند مرز می گویند. یا:
مرز پدیده ای است قرار دادی که در مقابل حرکت انسان، انتقال کالا و نشر افکار مانع ایجاد کرده یا دست کم آن را محدود می کند.

۳- مرز ترکیه با عراق: با اهمیت مرز اسپانیا و فرانسه: با دوام دیوار خانه های روستایی: قابل مشاهده مرز ایران و عراق: مرز دقیقی

پاسخ فعالیت ۲

- ۱- ارتفاعات اورال
 - ۲- کوه پیرنه دو ویژگی مهم: الف) مانع خوبی در مقابل عبور و مرور بوده و از نظر نظامی دارای اهمیت است به خصوص اگر ارتفاع آن زیاد باشد.
ب) محل آن تقریباً ثابت است و مرز دائمی به حساب می آید.
 - ۳- مرز آبی اروند رود
این مرز گاهی بر اساس خط منصف و گاهی بر اساس خط تالوگک مشخص شده است.
 - ۴- در شرق رود خانه هیر مند
 - ۵- مرز پیشتاز؛ زیرا مردمی که در کنار این مرز ساکن می شوند به تدریج خود را با آن سازگار می کنند.
- تحقیق کنید: در باره ی یکی از اختلافات مرزی بین کشور ها در سال های اخیر به دلخواه تحقیق کنید. برای مثال می توان به اختلاف مرزی اروند رود بین ایران و عراق؛ هیر مند بین ایران و افغانستان، فرات بین ترکیه، عراق، سوریه و... اشاره کرد.

درس پانزدهم؛ پاسخ سؤالیهای متن درس:

صفحه ۱۵۱: وسعت کشور چین از مصر و کوبا و وسعت مصر از کوبا بیشتر است. نواحی جغرافیایی چون از نظر وسعت متفاوت هستند از نظر قدرت نیز متفاوت هستند.

صفحه ۱۵۴: در شکل های ۸ و ۶ که نقشه ی اروپای قدیم و جدید ارائه شده است دو کشور آلمان شرقی و غربی در نقشه ی اروپای جدید دیده نمی شود؛ زیرا این دو کشور با هم متحد شده و آلمان را به وجود آورده اند. کشور یوگسلاوی بر عکس مورد بالا در نقشه ی جدید تجزیه شده و به واحد های سیاسی بیشتری تبدیل شده است.
در شکل ۷ اتحاد جماهیر شوروی سابق به صورت یک کشور بسیار بزرگ دیده می شود که در شکل ۹ این واحد سیاسی بعد از فرو پاشی و تجزیه به ۱۵ جمهوری مستقل تبدیل شده است.

صفحه ی ۱۵۵: صربستان ، کرواسی ، بوسنی و هرزگوین ، اسلونی ، مونتنگرو ، مقدونیه .

کشور آفریقای جنوبی با کدام کشور ها همسایه است ؟ نامیبیا ، بوتسوانا ، زیمبابوه ، موزامبیک و لسوتو که در درون آفریقای جنوبی قرار دارد.

پاسخ فعالیت ادرس ۱۵:

- ۱- ساختار جغرافیایی (وسعت ، شکل ، موقع ، وضع ناهمواری)، قدرت جمعیتی ، ارتباطات ، قدرت نظامی ، قدرت اقتصادی ، روابط خارجی و سازمان دهی.
- ۲- اروگوئه : (فشرده) میانمار(دنباله دار) فیلیپین (پاره پاره) زیمبابوه (فشرده) ویتنام (طویل) ایتالیا (دنباله دار ، طویل).
- ۳- در قاره آسیا (نپال ، افغانستان) ؛ در قاره آفریقا (مالی ، چاد) ؛ در آمریکای جنوبی (پاراگوئه)
- ۴- در کشور های طویل : الف) ارتباط بین مناطقی که در دو انتهای کشور قرار دارند به خوبی صورت نمی گیرد ؛ به خصوص اگر کشور با مشکل فقدان راه های ارتباطی منظم رو به رو باشد.
ب) ایجاد شبکه ی منظم راه های ارتباطی به دلیل هزینه های زیاد آن به آسانی ممکن نیست .
پ) محافظت از خطوط مرزی بسیار دشوار است این امر بر مسئولیت حکومت مرکزی می افزاید.
ت) در اداره امور داخلی و یک پارچه سازی ملی با مشکلات زیادی مواجه است.

کشور های پاره پاره :

- الف) دفاع نظامی از بخش های پراکنده به آسانی میسر نیست.
- ب) ایجاد هماهنگی و همبستگی میان افراد ملت به آسانی امکان پذیر نیست.
- پ) حکومت مرکزی برای نظارت در بخش های دور افتاده ی خاک خود دچار زحمت می شود و اغلب ناچار به برقرار ی نوعی رژیم حکومتی فدرال است.
- ۱- علت بروز ناآرامی و جنگ در چین و بوسنی و هرزگوین چیست؟ تفاوت های قومی - فرهنگی و زبانی
 - ۲- مردم کشور های اروپایی با تشکیل اتحادیه ی اروپا چه امتیازاتی به دست آورده اند؟
افراد ساکن در کشور های اروپایی برای رفت و آمد به کشور های یک دیگر به ویزا نیاز ندارند و مسافرت بین این کشور ها آسانتر و ارزانتر شده است . هر فرد اروپایی می تواند آزادانه به کار ، سکونت ، سرمایه گذاری، احداث کارخانه و... در کشور های عضو پیر دازد. این کشور ها برای نزدیکی و همکاری بیشتر با یک دیگر واحد پول مشترک (یورو) را به وجود آوردند.
 - ۳- در سیاست آپار تاید مردم به ۴ گروه نژادی شامل سیاه پوستان ، سفید پوستان، دو رگه ها و آسیایی ها تقسیم می شدند. این ۴ گروه از نظر محل سکونت ، بیمارستان ، مدارس و... جدا بودند و سیاهان حق نداشتند در منطقه سفید پوست نشین به فعالیت اقتصادی بپردازند یا از مزایای اجتماعی آنها مانند سینما ، پارک و... استفاده کنند و حتی ازدواج سیاه و سفید ممنوع بود.

۴- از انقلاب در ارتباطات مانند: به وجود آمدن شبکه های جهانی اطلاع رسانی (اینترنت)، رایانه های شخصی ، ماهواره ،نما بر ، تلفن همراه ،وسایل حمل و نقل سریع و... سر چشمه می گیرد.

بحث کنید:

- الف) جهانی بیشتر به نفع کشور های توسعه یافته و پیشرفته است چون این کشور ها کنترل ارتباطات ، فن آوری های صنعتی ، رسانه های ارتباطی و اقتصاد جهانی را در اختیار و انحصار خود دارند.
- ب) فرهنگ بومی و محلی دارای نکات مثبت و منفی است که باید نکات مثبت آن را تقویت کرد و نکات منفی را رفته رفته از بین برد . برای تقویت نکات مثبت می توان به عوامل زیر توجه کرد:
- ۱- ارزشهای انسانی هم چون مهربانی ، عاطفه ،عدالت و انسلان دوستی را در جامعه رواج داد.
 - ۲- به سنت ها و آداب و رسوم که از گذشتگان به نسل جدید رسیده است احترام بگذاریم و سعی کنیم آن را تقویت کنیم.
 - ۳- از طریق رسانه های گروهی همچون رادیو و تلویزیون و روزنامه ، فرهنگ محلی و بومی هر ناحیه ای از کشور را به سایر نواحی کشور بشناسانیم تا بدین طریق « وحدت ملی - فرهنگی » در کل کشور حفظ شود .
 - ۴- ادبیات کهن و آن چه را که در زمینه های تعالی فرهنگ از پیشینیان رسیده است را حفظ و احیا کنیم .
 - ۵- سنت هایی همچون تعاون ، همیاری و مشارکت در امور عمومی را بین جوامع شهری و روستایی تقویت کنیم . همچنین معلمان و دانش آموزان می توانند مواردی مشابه آن چه در بالا گفته شد را بر آن بیفزایند.

درس شانزدهم ؛ پاسخ فعالیت ۱ :

- ۱- در این ناحیه ،علاوه بر قطع درختان ، سوزاندن پوشش گیاهی محل و رها کردن زمین ، باران های مداوم و زیاد ، لایه ی سطحی خاک را می شوید و در نتیجه این دو عامل موجب فرسایش شدید خاک می شود.
- ۲- در سیستم کشاورزی سنتی :داده ها نیروی انسانی و ابزار ابتدایی است ؛ ستاده ها تولید و سود اقتصادی پایین است در سیستم کشاورزی پیشرفته : داده ها؛ ابزار و ماشین آلات مدرن ، بذر اصلاح شده ، کود شیمیایی و زمین کشاورزی وسیع است ؛ ستاده ها میزان تولید و سود اقتصادی بالا و تولید به منظور فروش و صادرات است.
- ۳- گله داری شبانی در بیابان ها و استپ ها و ساوان های قاره آفریقا ، کشور های عربستان ، ایران و بخش هایی از خاور میانه و آسیای مرکزی رواج دارد.

پاسخ فعالیت ۲ :

- ۱- زیرا بسیاری از کشور های عضو اوپک دارای صادرات تک محصولی هستند و حد اکثر در آمد خود را از راه فروش نفت به دست می آورند؛ بنا بر این هر گونه تغییری در قیمت نفت موجب تغییرات ناگهانی در اقتصاد این کشور ها می شود .

۲- امروزه به علت گسترش فناوری و دستیابی به ابزارهای جدید، کیفیت نیروی انسانی مطرح است تا با استفاده از این ابزارها، میزان و کیفیت تولید را بهبود بخشد. از طرف دیگر، به دلیل گسترش فناوری بیشتر به افرادی نیاز است که دانش و مهارت استفاده از این ابزارها را بدانند؛ به عبارتی به قدرت جسمی افراد کم‌تر نیاز است.

با امید به اینکه مطالب فوق‌مورد استفاده‌ی همکاران گرامی واقع شود.

فاطمه دریاب دبیر جغرافیای آموزش و پرورش ناحیه ۱ کرمان